

Andrzej Pietrzak SVD¹

apietrzak@kul.pl

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ORCID 0000-0001-6793-0681

Lech Gruszecki²

lech.gruszecki@kul.pl

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ORCID 0000-0001-7392-5985

Rewizja życia a synodalne wartości jedności, uczestnictwa i misji³

Revision of life and the synodal values of communion, participation,
and mission

Cytowanie: Pietrzak A. i Gruszecki L., 2023, *Rewizja życia a synodalne wartości jedności, uczestnictwa i misji*, Nurt SVD, t. 154, nr 2, s. 113-125

¹ Andrzej Pietrzak jest autorem lub współautorem ponad 60 publikacji naukowych i popularnonaukowych. Do obszarów jego aktualnych zainteresowań należą: działalność misyjno-inkulturacyjna chrześcijaństwa w kontekście przemian społeczno-kulturowych i technologicznych, teologia w Ameryce Łacińskiej, metodyka i metodologia badań naukowych.

² Lech Gruszecki jest autorem lub współautorem 52 publikacji naukowych, w tym 9 monografii z zakresu probabilistyki, matematyki dyskretniej, historii i filozofii matematyki oraz ekonomii matematycznej i środowiskowej; jego główne osiągnięcia dotyczą tematyki szybkości zbieżności w centralnym i centralnym warunkowym twierdzeniu granicznym, topologii przestrzeni Skorochoda, historii i filozofii teorii mnogości, probabilistycznego kontekstu zakładu Pascala oraz matematycznego modelowania związanego z kluczowym w ekonomii środowiska pojęciem środowiskowej krzywej Kuzneta (Environmental Kuznets Curve).

³ Projekt finansowany w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Regionalna Inicjatywa Doskonałości” w latach 2019-2022 nr projektu 028/RID/2018/19, kwota finansowania 11 742 500 zł. W 2022 roku zrealizowano staż naukowy na Katolickim Uniwersytecie Bolivijskim św. Pawła (Cochabamba, La Paz, Santa Cruz) w ramach tego programu. Celem stażu było badanie metody „wiedzieć-ocenić-działać”.

Streszczenie

Rewizja życia w połączeniu z metodą „wiedzieć-ocenić-działać” jest godnym uwagi narzędziem wprowadzania w życie synodalnych wartości jedności, uczestnictwa i misji. Opierając się na doświadczeniach Kościoła w Ameryce Łacińskiej, w artykule przedstawia się dwa argumenty na poparcie tej tezy. Po pierwsze, rewizja życia zapobiega redukowaniu synodu jedynie do deklaratywnych orzeczeń, erudycyjnych analiz i decyzji. Po drugie, pomaga przezwyciężyć franchisingową mentalność podziału na tych, którzy tworzą rezolucje synodalne i tych, którzy mieliby je wdrażać. Tym samym przyczynia się do wyjścia z osobistej i strukturalnej strefy komfortu ku wzrostowi i permanentnej chrystycznej *poiesis*.

Słowa kluczowe: Kościół w Ameryce Łacińskiej; synod; synodalność; rewizja życia; jedność; uczestnictwo; misja; metoda „wiedzieć-ocenić-działać”.

Abstract

The Revision of life combined with the know-judge-act method is a noteworthy tool for putting into practice the synodal values of unity, participation, and mission. Based on the experience of the Church in Latin America, the article presents two arguments in support of this thesis. First, the revision of life prevents the synod from being reduced to mere declarative pronouncements, erudite analyses, and decisions. Secondly, it helps to overcome the franchise mentality between those who create synodal resolutions and those who should implement them. Thus, it contributes to leaving the personal and structural comfort zone towards growth and permanent Christ *poiesis*.

Keywords: Church in Latin America; synod; synodality; revision of life; unity; participation; mission; see-judge-act method.

Wprowadzenie

Papież Franciszek, otwierając XVI Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, mówił, że kluczowe słowa synodu to: jedność, uczestnictwo i misja. Jednakże bez mechanizmów wdrażających słowa te pozostaną jedynie na poziomie życzeniowym i deklaratywnym. „Chciałbym powiedzieć – podkreśla Franciszek – że celebrowanie Synodu jest zawsze piękne i ważne, ale jest ono naprawdę owocne, jeśli staje się żywym wyrazem bycia Kościołem, działania nacechowanego prawdziwym uczestnictwem”. Źródło powyższego wymogu papież dostrzega nie tyle w stylu prowadzenia synodu, ile w wierze: „Uczestnictwo jest wymogiem wiary chrzcielnej. [...] Z tego powodu wszyscy są wezwani do uczestnictwa w życiu Kościoła i jego misji. Jedność, uczestnictwo i misja zasługują na uwagę, ponieważ odnoszą się do fundamentalnej prawdy o Bogu, który jest wspólnotą osób, oraz do istoty Kościoła” (Franciszek, 2021).

Jak wdrożyć w dynamikę synodu tak ważne z punktu widzenia wiary i życia społeczne wartości, jak jedność, uczestnictwo i misję? Historia dostarcza doświadczeń i narzędzi, które odkrywane na nowo i uzupełniane nowszymi osiągnięciami mogą wspierać postulowane przez Franciszka misyjne przeobrażenie Kościoła (EG, nr 19-49) i narodziny nowej mentalności (EG, nr 149, 188). Jednym z nich jest rewizja (przeгляд) życia.

1. Nie tylko ortodoksyjne teksty, erudycyjne diagnozy i ustalenia

Jedność i uczestnictwo w wyznaczaniu kierunków działań (misji) są kryteriami-wartościami, które gwarantują skuteczności synodu, odnowy i planowania pastoralnego. Taki wniosek można sformułować, analizując historię Kościoła, z którego pochodzi Franciszek. Im większa ich obecność, tym skuteczniejsze wdrażanie osiągnięć pozyskanych na etapie analizy kontekstu kulturowo-cywilizacyjno-religijnego, oceny oraz opracowywania planów wdrożenia. Kluczowe jest także uczestnictwo w ocenie stanu wykonania postanowień oraz ich korekt (Pietrzak, 2014, s. 43-48; Pietrzak, 2017, s. 265).

Oprócz znanych metodologii planowania pastoralnego (CE-LAM, 1993; Brighenti, 1988; Ander-Egg, 1981; Secretaría General, 2012; Vela, 2000; Vela, 2002; Velez Caro, 2015) warto zwrócić uwagę na rewizję życia jako narzędzie wspomagające synod. Chociaż nie przynosi ona natychmiastowych rezultatów, w szerszej perspektywie, łącząc wiarę i życie, przygotowuje, a nawet wyprzedza implementację projektów i osiąganie oczekiwanych celów. Powołując się na wypowiedź Franciszka, można postulować, że na wszystkich etapach procesu rozeznania i planowania rewizja życia sprawia, aby „zrodziły się marzenia, powstały prorocтва i wizje, rozkwitły nadzieje, umocniła się ufność, zostały opatrzone rany, nawiązały się relacje, wstał świt nadziei, by uczono się od siebie nawzajem i budowano pozytywną wyobraźnię, która oświeci umysły, rozpali serca, przywróci ręką siły” (Franciszek, 2018).

W XX wieku rewizję życia rozpowszechniała Akcja Katolicka, traktując ją jako metodę wspierającą sensotwórczą integrację wiary i życia, osobistej i społecznej historii z Bożym planem zbawienia i misją Kościoła. Wspomaga ona pogłębienie sensu codziennych doświadczeń w świetle *fides et ratio*, wzmacniania jakości życia, wspiera postawę odpowiedzialności za siebie i otoczenie w perspektywie chrześcijańskiego powołania. Dziś jest dobrem wspólnym używanym w różnych środowiskach

(Gigacz, 2018; Maréchal, 1960; Cifardi, 1935). Warto przypomnieć, że Akcja Katolicka była aktywna w II Rzeczypospolitej (Sosna, 2000). W powojennej Polsce Ludowej, pomimo że była zakazana przez ówczesną władzę, rewizję życia stosowano w Ruchu Światło-Życie. Na jej popularyzację w tamtej rzeczywistości wpłynęły publikacje Michela Quoista (Quoist, 1966, s. 313-319).

Rewizja życia ma charakter wydarzenia duchowego. Przeprowadza się ją w kilkusobowych niewielkich grupach, według scenariusza metody „widzieć–ocenić–działać”, która jest odmianą chrześcijańskiego *design thinking* (Gołębiowska, Józwick i in., 2022) opartą na partycypacyjnych procesach. W Ameryce Łacińskiej te trzy klasyczne etapy uzupełnia się o systematyczną ocenę, korektę postanowień i projektów oraz celebrowanie osiągnięć.

Przyjmuje się, że metoda „widzieć–ocenić–działać” jest uniwersalnym narzędziem, ponieważ po odpowiedniej adaptacji pozwala na stosowanie go w środowiskach znajdujących się na różnym etapie doświadczenia życiowego, edukacji i przynależności społecznej. Spotkania dotyczą faktów zaczerpniętych z życia, często z bieżących wydarzeń, które poddaje się analizie, ocenie i wskazaniu możliwych kierunków działania. Rozmowa, w której udział biorą wszyscy, ułatwia głębsze zrozumienie doświadczeń; ujawnia osobiste i społeczne uwikłania procesów poznawczych i tworzonych narracji-uzasadnień (Pietrzak, 2019, s. 190-207; Vela, 1987). Znaczenie takiego podejścia przybliży analogia góry lodowej. Fakty z życia oraz ich opisy (na przykład medialne) są jak czubek góry lodowej, który skrywa niewidoczną, obszerną rzeczywistość. Dynamika grupy i metoda „widzieć–ocenić–działać”, daje możliwość spojrzenia pod powierzchnię, głębiej, odkrycia tego, co jest niewidoczne, ale determinuje bieg mniej lub bardziej ważnych codziennych spraw osobistych, rodzinnych, społecznych i eklezjalnych (EG, nr 87-92; Spinsanti, 1973, s. 1333-1334).

Istotę rewizji życia oddaje łacińskie wyrażenie *intus-legere*, to znaczy „przenikać, rozumieć dogłębnie”. Z teologicznego punktu widzenia integruje ona ludzkie *ratio* i działanie „głębokością samego Boga” (1Kor 2,10), który w Duchu Świętym otwiera ludzkie serca na Boży plan zbawienia. Chociaż celem rewizji życia nie jest edukacja, zachodzące w niej procesy przyczyniają się do poszerzenia życiowo przydatnej wiedzy, umiejętności i kompetencji.

Podczas spotkań, które rozpoczynają się i kończą modlitwą, uczestnicy obserwują różne aspekty życia i aktualny ich stan. Angażują się w wymianę osobistych doświadczeń i opinii, wyciągają praktyczne wnioski, spostrzeżenia ważne zarówno dla rozwoju osobistego, jak

i społeczności. Istotę tych spotkań opisują takie pojęcia jak na przykład: harmonia między wiarą a rozumem, wspólnota i eklezjalność, jedność i uczestnictwo, braterski dialog i wzajemne ubogacanie się, zaufanie, empatia i asertywność.

Jak już zaznaczono, rewizji życia nie przeprowadza się w dużych grupach. Nie jest też wykładem i szkoleniem na wybrany temat czy monologiem jednej lub kilku osób. Wprawdzie taka grupa ma lidera (liderów), ale jej życie jest wypadkową wspólnego zaangażowania na rzecz łączenia wiary i życia. Wszyscy biorą aktywny udział i wnoszą osobisty wkład w działania grupy. Koordynatorzy i zaproszeni goście, tacy jak eksperci, wspierają uczestników rewizji życia i pomagają im osiągnąć cele, które zostały wspólnie ustalone.

W okresach wzmożonych kryzysów, które wyłaniają nową kulturę i cywilizację, rewizja życia sprzyja inkulturacyjnemu prze-wartościowaniu własnej, społecznej i eklezjalnej egzystencji, zaangażowaniu, podmiotowości i odpowiedzialności za własny los, losy innych i środowiska naturalnego. Dynamika małych grup okazuje się skutecznym lekarstwem zarówno na indywidualne, jak i instytucjonalne dolegliwości; przyczynia się do łączenia wiary i życia, nie tylko deklaratywnego; sprzyja ogólnemu wzrostowi; promuje sprawczość, innowacyjność, krytyczne rozeznanie, odpowiedzialność; tworzy i pogłębia mistykę udziału w „dobrych zawodach” (2 Tm 4, 6). Dodatkowo można w niej dostrzec niektóre znamiona terapii grupowej, chociaż nie zakłada się osiągania tego rodzaju wyników (Castillo, 1984, s. 79, 104).

Wymienione przykładowe korzyści nie są głównym celem procesu przeglądu życia. Główny nacisk kładzie się na odkrywanie obecności Boga w historii osobistej i wspólnotowej. Poprzez wspólną refleksję nad życiem wkracza się na ścieżkę osobistego rozwoju i przemiany, wdrażania zasad królestwa Bożego tu i teraz, w oczekiwaniu na jego ostateczne nadejście. Dodatkowo proces ten wzmacnia poczucie odpowiedzialności, świadectwa i zaangażowania w misję ewangelizacyjną. Wzmacnia inicjatywy na rzecz sprawiedliwości społecznej i postępu ludzkiego (Rubio, 2006, s. 20).

Rewizja życia nie jest praktyką religijną mającą na celu ucieczkę od świata, którą opisuje znane w historii duchowości wyrażenie *fuga mundi*. Nie przeprowadza się jej indywidualnie, ale we wspólnocie. Jest wydarzeniem, któremu towarzyszy nie tylko refleksja, ale także wspólnotowa modlitwa. W tradycyjnych zachowaniach religijnych modlitwa jest bardziej indywidualna. Istotny jest związek między jednostką a Bogiem, a otaczający świat, chociaż ważny, jest rodzajem tła modlitwy.

W rewizji życia, na wzór celebracji Eucharystii, podkreśla się związek z Bogiem, który jest w centrum wspólnoty żyjącej w świecie przez niego stworzonym, a przetwarzanym w wyniku działalności kulturowej i cywilizacyjnej człowieka. Osobista relacja modlitewna nadal jest ważna, ale nie jest sprawą wyłącznie jednostki. Znaczenie wspólnoty podkreśla fizyczny układ rozmieszczenia uczestników podczas spotkania, zwykle w kręgu. Sprzyja on komunikacji i interakcji, podkreśla jedność i współuczestnictwo w poszukiwaniu dróg wypełnienia misji powierzonej przez Jezusa Chrystusa swoim uczniom (Aparecida, 2014).

Rewizja życia jest przedsięwzięciem duchowym, ale nie należy jej mylić klasycznymi praktykami religijnymi powszechnie dostępnymi w Kościele katolickim i w innych wyznaniach chrześcijańskich. Odróżnia się ją od takich praktyk jak na przykład: przewodnictwo duchowe, pogadanka religijna, rachunek sumienia osobisty lub wspólnotowy, analiza koniunktury społecznej, grupa wsparcia, rozmowy na określone tematy, udzielanie rad i napomnień, rozwiązywanie niedomagań osobistych, społecznych i eklezjalnych (Spinsanti, 1973, s. 1332; Rubio, 2006, s. 28-29).

Rewizja życia stwarza podwaliny pod duchowo-indywidualną równowagę między przeciwstawnymi koncepcjami, takimi jak wertrykalność i horyzontalność, kontemplacja i działanie, wiara i praktyka religijna, zaangażowanie na rzecz wspólnoty eklezjalnej i jej członków (*ad intra*) a działaniami prospołecznymi (*ad extra*). Wprowadza spojrzenie na życie i zaangażowanie, które wykracza poza zwykle moralne i retoryczne obowiązki oraz przekracza ograniczenia despotycznych lub idealistycznych modeli zarządzania. Jej wartość wiąże się również z faktem, że dynamika grupowa sprzyja połączeniu osobistych i wspólnotowych doświadczeń duchowych z powołaniem apostołskim. W konsekwencji rewizja życia odróżnia się od codziennych rozmów i abstrakcyjnych dyskusji, które nie inspirują i nie prowadzą do przemian zarówno w świetle wiary, jak i krytycznego rozumu (Spinsanti, 1973, s. 1332; Skobel, 1995, s. 204-208).

Z powyższych powodów Sandro Spinsanti twierdzi, że dziś rewizja życia odgrywa analogiczną rolę do tej, jaką pełniły praktyki religijne, które pojawiły się wraz z tak zwanym *devotio moderna*. Wprawdzie nie należy jej traktować jako panaceum rozwiązujące wszystkie wyzwania i usuwające obecne praktyki religijne, jednak zdecydowanie ułatwia naśladowanie Chrystusa, doświadczenie Boga w osobistych i społecznych relacjach, wzmacnia sens życia i uczestnictwa w życiu społecznym. Sprzyja także wiarygodnemu świadectwu, osobistemu i wspólnotowemu (Rubio, 2006, s. 56-76; Vela, 1984, s. 141-163).

Ewangelia świętego Łukasza, opowiadając historię uczniów idących do Emaus (24,13-35), pokazuje istotę i znaczenie rewizji życia. Uczniowie w towarzystwie niezidentyfikowanego podróżnika dokładnie badają fakty dotyczące wydarzeń w Jerozolimie. Podczas aktu łamania chleba w podróżniku rozpoznają Chrystusa. Zamiast zachowywać te głębokie i znaczące doświadczenia dla siebie, chętnie dzielą się z innymi, co można interpretować jako formę ewangelizacji i pracy misyjnej. Podobny proces i doświadczenie zachodzą w trakcie rewizji życia. Słowa uczniów „Czyż serce nie pałało w nas, kiedy rozmawiał z nami w drodze i Pisma nam wyjaśniał?” (Łk 24, 32) właściwie oddają przebieg i doświadczenie uczestników rewizji życia.

2. Antidotum na franchisingową mentalność

Franchising to system składający się z dwóch podmiotów: franczyzodawcy i franczyzobiorcy. Franczyzodawca to twórca franczyzy, czyli gotowego pakietu na przykład w postaci znaku towarowego, *know-how*, pomocy w prowadzeniu przedsiębiorstwa. Z drugiej strony franczyzobiorcy są użytkownikami i wykonawcami przygotowanych pakietów na określonych uprzednio warunkach. Synod lub podobne wydarzenie w życiu Kościoła nie są franczyzą, w której osoba lub zespół osób oferuje innym gotowy program eklezjalnego sukcesu lub uzdrowienie mniej lub bardziej dotkliwych indywidualnych i wspólnotowych dolegliwości. Takie porównanie nie zaprzecza autorytetowi i nauczycielskiej roli Kościoła, ale kładzie nacisk na znaczenie jedności, uczestnictwa i misji, o których mówi papież Franciszek.

Doświadczenie Kościoła w Ameryce Łacińskiej potwierdza niewielką skuteczność radykalnego podziału na autorów i wykonawców projektów dotyczących życia chrześcijańskiego. Podobne wskaźniki uzyskuje się, gdy uczestników diagnoz, ocen i planowania ogranicza się do niewielkich elitarnych grup, zwłaszcza działających w relacji przelozony-podwładny. Niewielkie korzyści przynosi także mentalność, która przypisuje dokumentom końcowym synodu moc sprawczą, wiążącą i inspirującą kierunki działań ewangelizacyjno-misyjnych. Tej mocy jednak nie posiadają same z siebie, potrzebne są mechanizmy wdrażające.

W Ameryce Łacińskiej przygotowanie, przeprowadzenie procesu rozeznania i planowania pastoralnego były ważnymi wydarzeniami w życiu tamtejszych katolików. Dokumenty powstałe w trakcie konferencji biskupów w Medellín, Puebla, Santo Domingo i Aparecida

odegrały kluczową rolę w inkulturacyjnej aktualizacji tożsamości chrześcijańskiej w tym rejonie. Jednakże to mechanizmy wdrażające przyczyniły się do wprowadzenia ich w życie. Stąd wniossek, że tworzenie struktur, aktywizacja odpowiednio przygotowanych osób, rzeczywiste wsparcie instytucjonalne, regularna weryfikacja stanu wdrażania postanowień to gwarancja osiągnięcia pożądaných wartości, uprawnień i wprowadzenia niezbędnych procesów. W przeciwnym razie takie wydarzenia, jak synod, pozostają w strefie deklaratywnej, a wytworzona w procesie synodalnym dokumentacja zasila jedynie zbiory archiwalne i biblioteczne.

Uczestnictwo, jeśli wyraża komunię idei, wzmacnia synod i wdrażanie jego postanowień. Ludzie najchętniej angażują się w to, co jest im bliskie, znajome, przydatne, sensowne, nosi znamiona prawdy, piękna i dobra. Stąd można twierdzić, że im większa komunia idei jako forma uczestnictwa, tym większe osiągnięcie celów synodu. Badając najnowszą historię katolików latynoamerykańskich, nietrudno zauważyć, że wdrażanie postanowień konferencji w Medellín, Puebla, Santo Domingo i Aparecida było możliwe, ponieważ zaistniała komunia sfery poruszanych zagadnień, ich pojmowania i mówienia o nich (język). Chociaż nie wszyscy bezpośrednio uczestniczyli w przygotowaniach i pracach konferencji, poruszane tematy i sposób ich rozwiązywania odzwierciedlały nie tylko zmysł wiary (*sensus fidei*), ale także zmysł wiernych (*sensus fidelium*), rozumiane w kontekście rzeczywistych problemów przeżywanych przez ludzi (EG, nr 231-233). Godna podkreślenia jest zdolność uczestników konferencji do unikania pułapek ideologicznych i przekraczania koła hermeneutycznego środowisk eklezyjalnych i społecznych pretendujących do roli wyznacznika poprawności, a nawet ortodoksyjności.

Przewyciężenie franchisingowej mentalności oraz odzyskanie znaczenia jedności, uczestnictwa i misji ułatwia rewizja życia. Jak już sugerowano, ona tworzy przestrzeń i warunki do rozwoju solidarności i zaangażowania. Przypomina w tym względzie wielkie idee filozofii sokratejskiej i nowożytnej pedagogiki majeutycznej podkreślające znaczenie towarzyszenia osobom i wspólnotom w kształtowaniu się nowej jakości życia duchowego i misji. Metodologia „widzieć–ocenić–działać”, oparta na jedności i uczestnictwie, wspiera taki rozwój. Wzrost ten przekłada się na poprawę jakości życia i ewangelizacji oraz zaangażowania misyjnego (Sastre, 2000, s. 321). Korzyści społeczne takich osiągnięć są bezsporne.

Jak wspomniano, przeglądowi życia towarzyszą pytania o aktualne działania Boga w osobach, rodzinach, wspólnotach, społeczeństwach

i Kościele. Wiąże się on również z potrzebą rozumienia braków osobistych i społecznych oraz niepowodzeń jako miejsca doświadczania obecności Boga prowadzącego do odnowy, prawdy, piękna i dobra. Odkrycie jego działania w obecnej historii wzmacnia właśnie wspólnotowa rewizja życia przeprowadzana w duchu jedności, uczestnictwa i misji. W tej osobistej i wspólnotowej drodze ważny jest, jak już wspomniano, etap rozpoznawania problemów (etap widzenia), patrzenia na rzeczywistość z perspektywy Boga, oceniania zgodnie z wiarą i rozumem, co wznaga poszukiwanie prawdy i wolności (etap oceny), snucia planów rozwoju osobistego, rodzinnego i wspólnotowego (etap działania). Chociaż ogłód krytyczny jest częścią rewizji życia, praca grupy nie charakteryzuje się pesymistycznym i negatywnym nastawieniem do rzeczywistości (Rubio, 2006, s. 29-30, 39-48; Piscoya, 2016, s. 37-48; Engel, 2005).

Żadna metoda nie jest doskonała. Przeprowadzając rewizję życia i planowanie metodą „widzieńceniódziałać” należy być świadomym ograniczeń i sposobu ich pokonywania. Na pierwszym etapie, na przykład, rozpoznanie faktów z życia z teologicznego punktu widzenia nie jest zwykłą techniką zbierania informacji, ale także *kairosem* spotkania rzeczywistości ludzkiej z historią zbawienia. Fakty z życia, opisywane przez uczestników grupy lub ekspertów, są zawsze zinterpretowane. Wyniki badań naukowych są konstrukcjami wyższego stopnia zależnymi od stosowanych metod i założeń stosowanej dyscypliny. Kwestie te dotyczą złożonego zjawiska interpretacji, tzw. koła hermeneutycznego i problemów teoriopoznawczych (Pellegrino, 2017, s. 117-130; Piscoya, 2016; Gruszecki, 2015).

Podsumowanie: rewizja życia i synod strefą wzrostu

Doświadczenie Kościoła w Ameryce Łacińskiej, sięgające jeszcze lat pięćdziesiątych XX wieku i konferencji w Rio de Janeiro (Conferencia General del Episcopado Latinoamericano, 1993, s. 49-82), potwierdza, że rozeznanie i planowanie pastoralne tracą na sile, jeśli są redukowane jedynie do obowiązkowego wypełnienia i opracowania ankiet oraz napisania erudycyjnych i ortodoksyjnych konkluzji. Takie wydarzenia są skuteczne, jeśli mają wymiar duchowy i są czasem inkulturacyjnego wzrostu, przemiany. Rewizja życia stwarza dogodną przestrzeń zaistnienia takiej duchowości. Umożliwia odkrycie w życiu osobistym i eklezyjalnym wspomnianej niewidzialnej części góry lodowej.

Synod, wyjątkowy *kairos* w życiu wspólnoty, wspomaga urzeczywistnienie słów Jezusa Chrystusa: „będziecie moimi świadkami aż po krańce ziemi” (Dz 1, 8). Od ponad dwóch tysięcy lat ten cel działań chrześcijan i ich wspólnot nie zmienia się. Zmianie ulega kontekst ich wykonywania, którym są nie tylko stałe w historii radości i nadzieje ludzkości (KDK 1). Dziś powstaje i ponad wszelką wątpliwość wkraacza w życie nowa kultura i cywilizacja, którą kształtuje zaawansowana wiedza i technologia. Wymaga ona nowego stylu obecności i świadectwa uczniów oraz misjonarzy Jezusa Chrystusa. Postulat ten odnosi się zwłaszcza do formacji liderów eklezjalnych i teologów (Nowen i in., 2014; Mligo, 2021).

Rewizja życia zachęca do bycia dobrym ojcem, „który ze swego skarbcza wydobywa rzeczy nowe i stare” (Mt 13, 52). Dobry ojciec towarzyszy, pozostaje w cieniu sukcesów swoich dzieci; rozumie osobiste i strukturalne dylematy; wspomaga odkrywanie prawdy, piękna i dobra; wspiera tworzenie sensownego istnienia „tu i teraz” jako etapu powrotu do „źródła miłości” (DM 2). Taką postawę wzmacniają wartości jedności, uczestnictwa i misji.

Pomimo osiągnięć projekty eklezjalne są także narażone na niedomagania. Synod, chociaż potrzebny, nie jest celem samym w sobie. Wspomaga życie osobiste, rodzinne, eklezjalne i społeczne. Synodalne ustalenia i mechanizmy ich wdrażania nie mogą zastąpić osobistego i wspólnotowego spotkania z Jezusem Chrystusem, gdyż „nie ma w nikim innym zbawienia” (Dz 4, 12). Ostatecznie Bóg jest „niedaleko od każdego z nas. Bo w Nim żyjemy, poruszamy się i jesteśmy, jak też powiedzieli niektórzy z waszych poetów: Jesteśmy bowiem z Jego rodu” (Dz 17, 27-28). Rewizja życia podtrzymuje takie doświadczenie, intensyfikuje je i wzmacnia wiarę, nadzieję i miłość (*agape*).

Spotkania prowadzone metodą rewizji życia są okazją do spojrzenia w światło *fides et ratio* na codzienne wartości, wzorce zachowań, symbole, zwyczaje i obyczaje oraz na ich uzasadnienia i kontekst funkcjonowania (ekonomia, polityka, społeczeństwo, ideologia, religia). Pobudzają uczestników do wyjścia z osobistych, strukturalnych i instytucjonalnych stref komfortu, uśpienia, pozornego poczucia porządku i bezpieczeństwa. W sytuacjach kryzysowych przegląd życia wzmacnia potrzebę przemiany mechanizmów obronnych walki i ucieczki, hibernacji i przetrwania, zgodnie z Bożym planem; zbliża uczestników do sfery kontaktu i rozwoju; kładzie podwaliny pod sensotwórczą, osobistą, rodzinną, eklezjalną i społeczną chrystyczną *poiesis*.

Bibliografia

- Ander-Egg E., 1981, *Introducción a la planificación*, Ed. Colatina, Bogotá.
- Aparecida, 2014, *V Ogólna konferencja episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Dokument końcowy*, tłum. Zabawa K., i Łukoszczyk K., Wydawnictwo Przystanek Jezus, Gubin.
- Brighenti A., 1988, *Metodologia para um processo de planeamento participativo*, Ed. Paulinas, São Paulo.
- Castillo J.M., 1984, *El discernimiento cristiano. Por una consciencia critica*, Sígame, Salamanca.
- CELAM, 1993, *Planeación pastoral participativa*, Depas/Delai, Bogotá.
- Cifardi L., 1935, *The Manual of Catholic Action*, Sheed & Ward, London.
- Conferencia General del Episcopado Latinoamericano, 1993, *Río de Janeiro 1955, Conclusiones*, w: Episcopado Latinoamericano, *Conferencias Generales*, Santiago de Chile, s. 49-82.
- Engel U., 2005, *Salvation from God and human experiences of disaster: Theology as intellectus amoris between compassio and justice*, New Blackfriars, t. 86, s. 296-301.
- Franciszek, 2018, *Przemówienie na otwarcie obrad I Kongregacji Generalnej Synodu poświęconego młodzieży (3 października 2018)*, L'Osservatore Romano, wyd. pol., nr 10 (406), s. 6 [on-line], www.opoka.org.pl [dostęp 22.10.2022].
- Franciszek, 2021, *Przemówienie Ojca Świętego na otwarcie XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów: „W stronę Kościoła synodalnego – komunია, uczestnictwo, misja” (9 października 2021)* [on-line], <https://www.vatican.va/> [dostęp: 23.04.2022].
- Gigacz S.R., 2018, *The Leaven in the Council: Joseph Cardijn and the Jocist Network at Vatican II. A thesis submitted in fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy*, University of Divinity, Australia.
- Gołębiowska M., Józwiak B., Kwiatkowski G., Czerniak J., Kamiński J., 2022, *Laboratorium Design Thinking*, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- Gruszecki L., 2015, *Note on probabilistic arguments for the existence of God*, *Roczniki Teologiczne*, t. LXII, z. 9, s. 5-16.
- Maréchal A., 1960, *Toda a nuestra vida en el Evangelio a través de la revisión de vida*, Editorial Nova Terra, Barcelona.
- Mligo E.S., 2021, *African Ubuntu, the See-Reflect-Act Model, and Christian Social Practice: Reading Luke 10:38-42 in Light of African Hospitality*, *Diaconia*, nr 12, s. 5-19.

- Nouwen H., Christensen M.J., Laird R.J., 2014, *El discernimiento. Cómo leer los signos de la vida diaria*, Editorial Sal Terrae, Maliaño.
- Quoist M., 1966, *Niezwykły dialog*, tłum. Badyoczek M.B., Wydawnictwo SS. Loretanek-Benedyktynek, Warszawa.
- Pellegrino L., 2017, *Las historias de vida en el método de planificación pastoral ver-juzgar-actuar*, Veritas. Revista de Filosofía y Teología, nr 36, s. 113-133.
- Pietrzak A., 2014, *Metoda widzieć-ocenić-działać a demokratyzacja Ameryki Łacińskiej*, w: Krzywicka K. (red.), *Transformacje demokratyczne w Ameryce Łacińskiej: problemy, wyzwania, implikacje*, Wydawnictwo UMCS, Lublin, s. 263-274.
- Pietrzak A., 2017, *Os quarto lados da vida como metodo de análise da realidade dos cristãos militantes na América Latina*, w: Krzywicka K., Siuda-Ambroziak R. (red.), *Política y religión en América Latina*, Wydawnictwo UMCS, Lublin, s. 41-56.
- Pietrzak A., 2019, *Modele ewangelizacji kultur i inkulturacji wiary w teologii latynoamerykańskiej*, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- Piscoya C., 2016, *Análisis crítico de la realidad desde una mirada de la fe*, Editorial Verbo Divino, Cochabamba.
- Rubio J.M., 2006, *Un método para la acción y para la espiritualidad cristiana. La revisión de vida*, Editorial Verbo Divino, Estella.
- Sastre J., 2000, *Discernimiento*, w: Pedrosa V.M., Sastes J., Berzosa R., *Diccionario de Pastoral y Evangelización*, Monte Carmelo, Burgos, s. 317-322.
- Secretaria General del CELAM, 2012, *Plan Global y Programas 2011-2015. La Vida se manifiesto, nosotros la hemos visto, y eso les anunciamos (1 Jn 1,1-4)*, Bogota.
- Skobel S., 1995, *Dlaczego Akcja Katolicka? Teologia i duchowość „rewizji życia”*, Łódzkie Studia Teologiczne, nr 4, s. 203-208.
- Sosna K., 2000, *Akcja Katolicka w trosce o chrześcijańskie wychowanie w Drugiej Rzeczypospolitej*, Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne, nr 33, s. 215-228.
- Spinsanti S., 1973, *Revisione di vita*, w: *Nuovo dizionario di spiritualità*, Ed. Paoline, Roma, s. 1331-1343.
- Vela J.A., 1984, *Un modelo de formación de agentes pastorales en América Latina*, Theologica Xaveriana, nr 71, s. 141-163.
- Vela J.A., 1987, *Racionalidad interna de toda planificación pastoral*, Theologica Xaveriana, nr 30, s. 433-474.
- Vela J.A., 2000, *Fundamentación teórica e historia del Seminario de Planificación Pastoral (1977-2000)*, Theologica Xaveriana, nr 134, s. 423-437.

-
- Vela J.A., 2002, *El camino de la planeacion pastoral*, Theologica Xaveriana, nr 142, s. 177-203.
- Velez Caro O.C., 2015, *Pastoral urbana en América Latina: pistas de acción*, Theologica Xaveriana, nr 65, s. 23-50.